

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 5.7.2023
COM(2023) 410 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

Säkerställa hållbar användning av EU:s naturresurser

1. Inledning

Den europeiska gröna given är nödvändig för människors och planetens hälsa. Sedan den presenterades i december 2019 har den satt igång en helomvandling av vårt samhälle och vår ekonomi. De redan överenskomna och genomförda initiativen i **55 %-paketet**, framstegen med den **cirkulära ekonomin** och förslagen om **nollföroreningar** är ett steg närmare EU:s klimatmål för 2030 och 2050.

Initiativen och målen förutsätter lösningar som vi får av naturen, vår bästa bundsförvant i kampen mot klimatförändringarna, liksom ny teknik och innovation. För att uppnå en hållbar ekonomi, klimatneutralitet och klimatanpassning, särskilt för att öka koldioxidupptaget i naturliga sänkor, uppfylla EU:s klimatlag och upprätthålla Europeiska unionens internationella åtaganden enligt både Parisavtalet, Kunming-Montrealramen för biologisk mångfald och Agenda 2030 för hållbar utveckling, måste vi snarast återställa och stärka de naturliga ekosystemens resiliens i hela EU. Vi måste öka deras förmåga att hjälpa oss att anpassa oss till klimatförändringarna och bevara vattenresurserna bättre, och upprätthålla deras produktionskapacitet för att säkerställa en varaktig livsmedels- och materialsäkerhet.

Torka, skogsbränder, vattenbrist och översvämningar riskerar att bli allt vanligare och har redan drabbat tre fjärdedelar av länderna i Europa¹. Det krävs därför mer framsteg i en annan pelare i den gröna given: **säkerställa hållbar användning av EU:s naturresurser**. Detta kommer också att stärka resiliensen hos EU:s livsmedels- och jordbrukssektor.

Ohållbar användning av naturresurser är en av de främsta orsakerna till klimatkrisen och den biologiska mångfaldskrisen som i sin tur kostar tusentals liv och miljardtals euro bara i EU². Friska ekosystem är nödvändiga för att säkra en livsduglig och hållbar framtid för oss själva och kommande generationer, och göra EU mer resiliент mot katastrofer. Markförstörelse, markföroreningar och försvagad resiliens hos ekosystemen leder till kostnader för många sektorer, särskilt jordbruks- och fiskesektorn och därmed sammanhängande värdekedjor. Miljöförstöring, föroreningar, torka, värmeböljor, översvämningar och nya skadedjursförekomster leder till sämre skördar som ökar kostnaderna för jordbrukare och fiskare och i slutändan drabbar konsumenterna genom högre livsmedelspriser.

Med det här paketet fortsätter EU respektera sina internationella åtaganden genom att bana väg för friska marker i Europa med hjälp av ett förslag om **markövervakning och markresiliens** som gör det möjligt att övervaka markhälsan, och erbjuda en rad stödåtgärder för att gradvis förbättra dem. I enlighet med från jord till bord-strategin innehåller paketet också en ny lagstiftningsram för **växtföröknings- och skogsodlingsmaterial** som ska främja innovation och hållbara metoder, och utnyttja tekniska framsteg med **nya genomiska metoder** för att utveckla resistent växter och göra det möjligt att ytterligare minska

¹ Gemensamma forskningscentrumet – europeiska observationsorganet för torka.

² Mellan 1980 och 2021 uppgick väder- och klimatrelaterade skador till uppskattningsvis 560 miljarder euro (i 2021 års penningvärde). Det är oroväckande att väder- och klimatrelaterade skador har fortsatt öka stadigt under de senaste tio åren. En enda händelse, som översvämningarna i Tyskland och Belgien 2021, kan orsaka skador för närmare 50 miljarder euro.

användningen av och riskerna när det gäller kemiska bekämpningsmedel. Åtgärder för att motverka och minska **livsmedels- och textilavfall** kommer också att bidra till att naturresurser används mer effektivt och växthusgasutsläppen minskar ytterligare, vilket är ett mål i handlingsplanen för den cirkulära ekonomin.

Paketet **kompletterar de tidigare redan antagna förslagen om den gröna given**, som klimatlagstiftningen och den ändrade förordningen för markanvändning, eller förslag som fortfarande omfattas av medbeslutandeförfarandet, som **förordningen om restaurering av natur** som är flaggskeppsförslaget i den gröna givens naturresurspelare och avgörande för att kunna uppnå de internationella målen om biologisk mångfald. Paketet hänger också nära samman med förslagen om **intyg om koldioxidupptag, hållbar användning av bekämpningsmedel** och förslagen om **nollföroreningar**. Tillsammans kommer gör förslagen att **det möjligt för EU att styra och påskynda omställningen till en hållbar ekonomi och ett hållbart samhälle**.

Sammantaget kommer åtgärderna att innebära långsiktiga ekonomiska, sociala, hälsomässiga och miljömässiga fördelar för alla. Detta kommer särskilt att gynna alla som lever direkt av det som jorden och naturen ger, genom att **naturtillgångarna blir mer resilienta**. Detta bidrar till mer välmående landsbygdsområden, **tryggad livsmedelsförsörjning**, en resilient och **blomstrande bioekonomi** och skydd mot effekterna av klimatförändringarna och förlusten av biologisk mångfald. Genom att göra markerna friskare och mer resilienta kan förslagen skapa **fler inkomstmöjligheter för jordbrukare och markförvaltare** som kan belönas för kolinlagrande jordbruk, få stöd för ekosystemtjänster eller för att öka värdet hos friska marker och de livsmedel som produceras på dem

2. Utnyttja naturresurserna och förbättra markhälsan

Markerna i EU ger anledning till stor oro. 60–70 % av EU:s marker är för närvarande i dåligt skick³. Dessutom sköljs en miljard ton jord bort varje år på grund av erosion, vilket innebär att återstoden av det bördiga toppskiktet snabbt försvinner. Exploatering och hårdgörning av mark leder också till att de mest bördiga markerna går ohjälpligt förlorade. Totalkostnaderna för markförstörelsen uppskattas till över 50 miljarder euro per år. Utan ordentliga åtgärder kommer kostnaderna att öka.

Torka, översvämningar, skadedjursangrepp, skogsbränder och andra klimatrelaterade extrema väderhändelser (däribland stormar) har ytterligare försämrat markhälsan och markresiliensen. Antalet extrema väderhändelser har ökat de senaste åren. Effekterna av svår torka blir alltmer märkbara i EU och visar att ekosystemen mår allt sämre. Sedan 2000 har åtta år överstigit det långsiktiga genomsnittet för effekterna av torka, varav fem under det senaste decenniet⁴. En

³ *Drivers of Food Security*, arbetsdokument från kommissionens avdelningar SWD (2023) 4

⁴ <https://www.eea.europa.eu/ims/drought-impact-on-ecosystems-in-europe>

tiondel av befolkningen i Europas städer bor för närvarande i områden som riskerar att drabbas av översvämning⁵.

De senaste två skogsbrandssäsongerna (2021 och 2022) har visat en oroväckande och oväntat stor ökning av antalet skogsbränder och arealen avbrunnen mark. Skogsbrandssäsongerna börjar också tidigare och slutar senare på året. De senaste åren har därför fler medlemsstater använt unionens civilskyddsmekanism för att ansöka om hjälp med släckningsarbetet från andra medlemsstater, sedan de bedömt de egna insatsresurserna vara otillräckliga.

Men förbättrade insatsresurser vid bränder, översvämningar, markerosion och torka räcker inte. Förbättrad markhälsa är viktig för att stärka förebyggandet och hanteringen av katastrofer.

För att hantera torka och vattenbrist behöver traditionella hanteringsmetoder kombineras med innovativa tillvägagångssätt inriktade på ökad ekosystemresiliens. Friska marker håller upp till 25 % av sin massa i vatten, vilket hjälper till att förebygga katastrofrisk och fungerar som långsiktiga reservoarer för att fylla på grundvattenförekomsterna. Resilienta marker, våtmarker och skogar har en högre naturlig kapacitet för vattenhållning än vad som skulle ha varit möjligt att uppnå med nya dyra artificiella reservoarer⁶. Förbättrad vattenhållning kan begränsa översvämningar och torka och göra miljön mer resilient mot jordskred och markerosion. På det hela taget har naturbaserade lösningar, t.ex. för att förebygga översvämningar, visat sig ha ett mycket bra kostnads-nyttoförhållande⁷. Friska marker med god vattengenomsläpplighet möjliggör också ett växttäck som förebygger och är resistent mot skogsbränder.

Utöver att hjälpa oss förbereda oss för klimatförändringarnas tilltagande effekter, är friska marker också nödvändiga för vår egen och många av ekosystemens hälsa. De ligger till grund för jordbruksbaserad livsmedelsproduktion och en hållbar bioekonomi. Eftersom 95 % av våra livsmedel direkt eller indirekt produceras på marker, får markförstöringen direkta konsekvenser för tryggad livsmedelsförsörjning. Markerna är också en mycket viktig källa till råmaterial som behövs för den gröna och den digitala omställningen. Naturresurser och de tjänster som tillhandahålls av friska ekosystem, inbegripet livsmedelsproduktion, är avgörande för en livskraftig ekonomi och ett livskraftigt samhälle. Förstörda och förorenade marker har en kraftigt nedsatt kapacitet att lagra kol och förse växter med naturlig näring. Därför skulle ytterligare markförstöring göra det svårare att uppnå EU:s klimatmål och uppfylla medlemsstaternas rättsliga skyldigheter enligt förordningen om markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk. Dessutom gör skadade marker kolinlagrande jordbruk mindre lönsamt, medan friska marker tryggar jordbrukarnas inkomster från livsmedelsproduktion, kolinlagrande jordbruk och jordbrukstillgångar.

⁶ [“What the future has in Store: A new Paradigm for Water Storage”, The World Bank, 2023.](#)

⁷ [“Economics for Prevention and Preparedness: Investment in Disaster Risk management in Europe makes Economic Sense”, The World Bank report, 2021, Summary report, p. 14.](#)

Därför är det så viktigt att nationella myndigheter, jordbrukare och andra markägare utvecklar och inför rätt förvaltningsåtgärder och återställande åtgärder på rätt ställe. För detta ändamål innehåller **markförslaget** en stabil och enhetlig övervakningsram för alla marker i EU för att fortlöpande förbättra markhälsan i unionen där målet är friska marker i unionen senast 2050. Förslaget bygger på metoder som redan stöds av den gemensamma jordbrukspolitiken och innebär inga nya skyldigheter för jordbrukarna. Genom förslaget sammanförs flera källor till markdata under ett tak, där data från EU:s statistiska ramundersökning av markanvändning och marktäckning⁸ (Lucas) kombineras med satellitdata från Copernicus, EU-uppdraget ”En giv för den europeiska marken”⁹ och nationella och privata data.

Det här underlättar medlemsstaternas uppföljning av åtagandena inom ramen för förordningen för markanvändning och nationella energi- och klimatplaner, den gemensamma jordbrukspolitiken och den föreslagna förordningen om restaurering av natur. Det kommer att bidra till den sedvanliga övervaknings- och prognosramen för nollföreningar¹⁰ och övervakningen av den biologiska mångfalden som hittills inte omfattat markdata på samma nivå som luft- och vattendata. Samtidigt kommer en korrekt diagnos i hela EU att hjälpa de nationella myndigheterna, jordbrukarna och andra markägare att utveckla och vidta lämpliga åtgärder för att förvalta och regenerera marken.

Markdata kommer också att användas för att utveckla och använda innovation, tekniska och organisatoriska lösningar för jordbruksmetoder, inbegripet diversifiering av grödor, precisionsjordbruk, växtutveckling, digitaliserade markförvaltningsverktyg eller användning av AI-lösningar från system från fjärranalys och fältbaserade mätsystem. Det kommer att hjälpa jordbrukare och andra markägare att använda de lämpligaste behandlingsmetoderna och öka markens bördighet och avkastning, samtidigt som förbrukningen av vatten och näringsämnen minimeras. Dessutom kommer dessa uppgifter att förbättra vår förståelse av tendenser i fråga om torka, vattenhållning och erosion och stärka förebyggandet och hanteringen av katastrofer.

Förslaget slår också fast **principerna för hållbar förvaltning av vårdad mark** i Europa, inbegripet mark som används som jordbruksmark. Detta hjälper medlemsstaterna utveckla och fastställa regenerativa metoder i samråd med jordbrukare och andra markförvaltare.

Åtkomst till markdata är också avgörande för att skogsbrukare ska kunna bevara och öka skogarnas ekologiska och socioekonomiska värde. Skogar och annan trädbevuxen mark täcker nästan hälften av EU:s landyta och spelar en viktig roll för en stark skogsbaserad bioekonomi, begränsningen av klimatförändringarna, klimatanpassningen och bevarandet och återupprättandet av biologisk mångfald. Skogsmark bidrar mer än något annat till EU:s kolsänkor. Skogarna kommer troligtvis att spela en större och mer mångsidig roll i framtiden som råvaruleverantörer till bioekonomin. De utvidgade skogsbaserade värdekedjorna sörjer i

⁸ [Overview - Land cover/use statistics - Eurostat \(europa.eu\)](#)

⁹ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/soil-health-and-food_sv

¹⁰ [nollföreningarsmål \(europa.eu\)](#)

dagsläget för 4,5 miljoner arbetstillfällen i EU. Men klimatförändringarna har orsakat omfattande tr addedöd och tillfällig förlust av skogar i många medlemsstater på senare år. Kostnaderna för skogsbränderna uppgår till ungefär 1,5 miljarder euro årligen, medan stigande temperaturer förväntas minska värdet på skogsmark med fler hundra miljarder euro fram till sekelskiftet på grund av förändringar i artsammansättningen.

För att nya hållbara affärsmetoder, som kolinlagrande jordbruk grundat på intyg om koldioxidupptag och betalning för ekosystemtjänster, ska kunna införas, utvecklas i stor skala och bli framgångsrika krävs det högkvalitativa data, särskilt markdata. Frivilliga intyg för friska marker förväntas öka värdet på intyget om koldioxidupptag och öka samhällets och marknadens acceptans av hållbar markförvaltning och därmed sammanhängande livsmedelsprodukter.

Fördelarna med bördiga marker och acceptans av åtgärder för att uppnå detta kommer också att locka till sig privata investeringar. Livsmedelsindustrin och andra företag har redan börjat inrätta program som ska betala för ekosystemtjänster och stödja hållbara metoder för markhälsa. Mångfald i jordbruks- och skogsbruksproduktionssystemen, jämte ett större utbud av säljbara produkter, kommer också att skapa nya arbetstillfällen i EU. Initiativ för kolinlagrande jordbruk kan finansieras med hjälp av den gemensamma jordbrukspolitiken, andra EU-finansieringsinstrument som Life och Horisont Europa, offentliga medel som statligt stöd, privata initiativ kopplade till koldioxidmarknaden, eller en kombination av dessa finansieringsmöjligheter.

Ruta 1. Dra nytta av förbättrade data och kunskap

- Markförslaget gör det möjligt för jordbrukare och skogsbrukare att få oberoende och opartisk rådgivning om hur de kan uppnå god markhälsa.
- Alla markförvaltare kommer att få (frivillig) åtkomst till markhälsointyg. Detta kommer att påverka markens värde. Friska marker förväntas vara värda mer då de kommer att visa sig mer resilienta mot effekterna av klimatförändringarna och instabila väderförhållanden. Det här är av största vikt både för fastighetsmarknaden och nya och unga jordbrukare. Friska marker producerar sunda livsmedel, lagrar mer koldioxid, reglerar vatten- och näringsflödet och stöder biologisk mångfald. Detta kan också återspeglas på marknaden, t.ex. genom hållbar märkning eller koldioxidkrediter inom ramen för intygen om koldioxidupptag.
- Markdata gör det möjligt för jordbrukarna att ta hänsyn till markförhållandena och därmed välja den lämpligaste behandlingsmetoden: detta kommer att öka bördigheten och avkastningen och samtidigt minimera användningen av vatten, bekämpningsmedel och gödselmedel.
- Data om markföröroeningar efterfrågas allt oftare av landägare och påverkar markens värde, särskilt när sanering krävs (t.ex. av gamla industriområden) innan marken kan användas för andra syften (t.ex. bostadsbyggande).
- Åtkomst till data kommer också att underlätta den tekniska utvecklingen och innovation på jordbruksområden som precisionsjordbruk, växtodling och diversifiering av grödor, digitaliserade markförvaltningsverktyg eller användning av AI-lösningar från system för fjärranalys och fältbaserade mätsystem.
- Dessutom kan markdata användas av medlemsstaterna och EU för att utvidga analysen av tendenser i fråga om torka och översvämningar, och därmed bidra till bättre

katastrofhantering och ökad resiliens.

- EU-uppdraget ”En giv för den europeiska marken” testar och föreslår lösningar för hållbar land- och markförvaltning inom jordbruket, skogsbruket och annan markanvändning för att uppnå friskare marker och främja harmoniserad markövervakning och -rapportering i Europa. Livsmedel är ett av de viktigaste systemen i EU-uppdraget för klimatanpassning med målet att minst 150 regioner eller lokala enheter ska vara resistent mot klimatförändringarna senast 2030.
- Det europeiska partnerskapet för biologisk mångfald, det europeiska partnerskapet WATER4ALL, partnerskapet för hållbara livsmedelssystem och partnerskapet för agroekologi är samordnade forsknings- och innovationsinitiativ som erbjuder konkreta lösningar för parter som måste göra insatser för livsmedel, vatten och biologisk mångfald.

3 Stödja resilienta och hållbara livsmedelssystem

Klimatförändringarna och förlusten av biologisk mångfald sätter långsiktig resiliens i fokus, jämte behovet av omställningen till ett hållbart jordbruk och hållbara livsmedelssystem. Vetenskapliga analyser visar tydligt att klimatförändringarna och förlusten av biologisk mångfald är de två största hoten mot tryggad livsmedelsförsörjning ur ett globalt perspektiv. För att trygga långsiktig livsmedelsförsörjning måste vi använda oss av alla tillgängliga lösningar.

Som framgår av förslaget till förordning om restaurering av natur brådskar det med att restaurera och öka den biologiska mångfalden i jordbruksekosystem för att säkerställa omställningen till hållbara och långsiktigt resilienta livsmedelssystem. Mer än 75 % av världens livsmedelsgrödor behöver pollineras av djur, och djurpollinering beräknas bidra till EU:s jordbruksproduktion med ett värde av närmare 5 miljarder euro per år. Vetenskapliga rön visar att mer än tre fjärdedelar av bestånden av flygande insekter har försvunnit under de senaste trettio åren. Ungefär en tredjedel av arterna av bin och fjärilsarter i EU har i dag minskade populationer. Biologiskt mångfaldiga och hållbart förvaldade jordbruksekosystem är mer resilienta mot klimatförändringarna. För att stödja jordbruksekosystemens resiliens måste vi förlita oss på ett hållbart system för livsmedelsproduktion. Detta förutsätter friska ekosystem som stöder bördiga marker, näringscykeln, klimat- och vattenreglering, pollinering och naturliga mekanismer för skadedjursbekämpning.

Sund biologisk mångfald och fungerande ekosystem gör livsmedelssystemen, våra försörjningsmöjligheter och samhället i stort mer resilienta mot chocker och stress. Ekosystem och habitat som underlättar biologisk mångfald främjar en övergripande, stabil vegetabilieproduktion. Mer hållbar jordbruksproduktion som är mindre beroende av gödning och kemikalier/bekämpningsmedel kommer att göra sektorn mindre beroende av externa insatsmedel och mer resiliënt i allmänhet, även mot klimatförändringarnas oundvikliga effekter. Detta gäller även skogsbruket, fiskerinäringen och andra sektorer som är beroende av naturen. Restaurerade ekosystem med mer biologisk mångfald kommer att vara mer resilienta mot yttre hot och följderna av klimatförändringarna och naturkatastrofer.

Den gemensamma jordbrukspolitiken stöder hållbara metoder som agroekologi och ekologiskt jordbruk (97,6 miljarder euro för perioden 2023–2027) genom miljösystem, åtgärder för miljö- och klimatvänligt jordbruk och stöd till gröna investeringar. Dessutom föreskriver den gemensamma jordbrukspolitiken skyldigheter och stöd för rådgivningstjänster för jordbrukare, som är mycket viktiga när jordbrukssystemen genomgår stora förändringar eller när innovativa och komplexa metoder ska införas. Samtidigt investerar allt fler företag i och utanför livsmedelskedjan i regenerativt jordbruk.

Under omställningen till större hållbarhet behöver jordbrukarna tillgång till innovation av senaste snitt. Ny teknik kan öka resiliensen både för jord- och skogsbruket och skydda skördarna mot effekterna av klimatförändringarna, förlusten av biologisk mångfald och miljöförstöring. Följaktligen finns det stor efterfrågan hos förädlare och jordbrukare i EU och globalt på bättre anpassade växtsorter, däribland nya genomiska metoder.

Nya genomiska metoder (NGM) har utvecklats snabbt under de senaste två decennierna. Det handlar om innovativ teknik som kan förbättra grödorna. Som exempel kan nämnas växter med ökad tolerans eller resistens mot växtsjukdomar och skadedjursangrepp, växter som har högre tolerans eller resistens mot effekterna av klimatförändringarna, också extrema temperaturer eller torka, förbättrat näringsvärde och bevattnings effektivitet och högre avkastning. I de flesta fall innebär det att när ny teknik tillämpas på växtförädling kan växter tas fram snabbare (medan det kan ta några år för en växt framtagen med NGM att komma ut på marknaden, kan det ta 10–15 år för samma växt med konventionell förädling), till lägre kostnad och framför allt kan ändringarna bli mer riktade och exakta jämfört med konventionell förädling eller vedertagna genomiska metoder. Moderna regler kan göra EU:s jordbruk mer konkurrenskraftigt, frigöra EU:s forskningspotential och erbjuda konsumenterna ett större utbud av livsmedel, samtidigt som den globala tryggade livsmedelsförsörjningen ökar. Växter som tagits fram med NGM kan också minska riskerna med och användningen av bekämpningsmedel, vilket är syftet med förslaget till förordning om hållbar användning av växtskyddsprodukter¹¹.

Förslaget om **nya genomiska metoder** kombinerar en hög skyddsnivå för både människors och djurs hälsa och miljön med ett bidrag till ett resiliент och hållbart livsmedelssystem genom innovativa växtprodukter. Kommissionens förslag innehåller krav på marknadsföring av växter som tagits fram med NGM och produkter som - för att undvika en onödig belastning - tar hänsyn till att NGM i vissa fall kan resultera i växter och produkter som är jämförbara med dem som tagits fram med konventionell förädling, och i andra fall leda till mer omfattande ändringar. Förslaget innehåller också tydliga insyns krav för växter och produkter som tagits fram med NGM, inbegripet märkning av utsäde. Detta gör det möjligt för jordbrukarna att göra ett medvetet val. Förslaget kompletterar andra hållbara jordbruksmetoder, som ekologiskt jordbruk, som inte kommer att använda sig av nya genomiska metoder.

¹¹ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om hållbar användning av växtskyddsmedel och om ändring av förordning (EU) 2021/2115 COM (2022)305 final, 2022/0196 (COD)

Det föreslagna stödjande ramverket kommer att främja den europeiska forsknings och olika förädlings- och jordbrukssektorers konkurrenskraft. Den europeiska utsädessektorn är den största exportören på den globala utsädesmarknaden¹² (20 % av den globala marknaden med ett uppskattat värde av 7–10 miljarder euro med ungefär 7 000 små och medelstora företag, vars långsiktiga innovationskapacitet, konkurrenskraft och produktion i EU är mycket viktiga för tryggad livsmedelsförsörjning i EU) och möjligheten att använda innovativ teknik är en förutsättning för att bevara EU:s konkurrenskraft och fortsätta bidra till global tryggad livsmedelsförsörjning. Innovation kommer att placera EU i täten för den tekniska utvecklingen och de globala ekonomiska, sociala och miljömässiga fördelarna som den nya tekniken erbjuder. Förslaget innehåller ett snabbförfarande för företag där växter som tagits fram med NGM antingen måste visa sig vara jämförbara med konventionellt förädlade växter, eller genomgå en proportionerlig och riskbaserad miljö- och säkerhetsbedömning. Detta kommer att leda till fler tillgängliga växter och produkter som tagits fram med NGM, däribland livsmedel och foder, vilket i sin tur gynnar både jordbrukarna och konsumenterna.

Ruta 2. Nya genomiska metoder - säkra och hållbara livsmedel

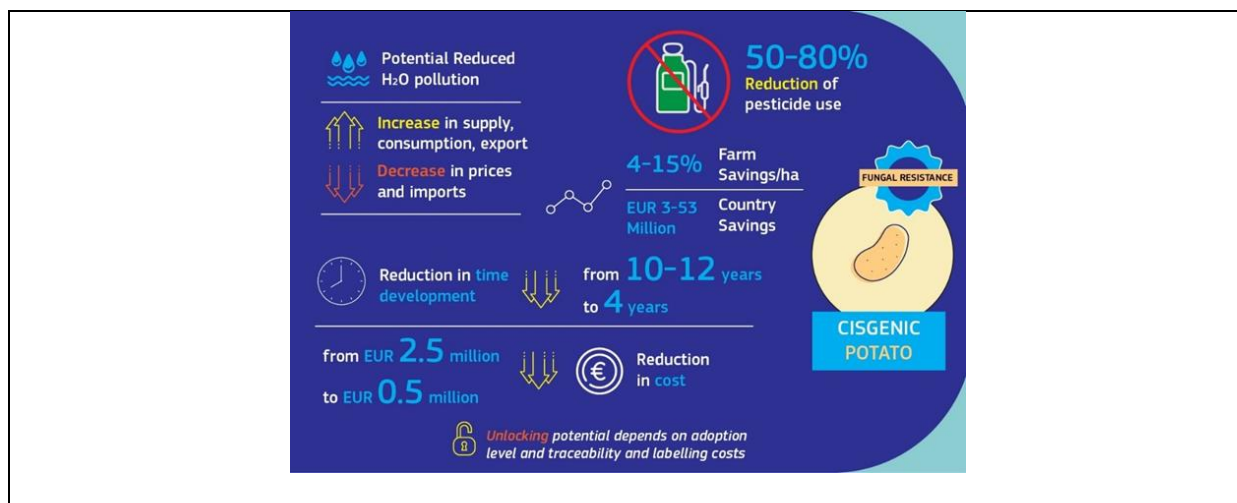
Sjukdomsresistent potatis¹³

Potatissorter som är resistenta mot svampangrepp är svåra att förädla eftersom svampsjukdomar är svåra och kan bli behandlingsresistenta. Eftersom det finns få sorter som är resistenta mot angrepp är potatis en av de grödor som kräver mest bekämpningsmedel. Nya genomiska metoder kan stödja och påskynda förädlingsprocessen och snabbare få fram sorter som är resistenta mot svampangrepp.

Sorter med varaktig resistens mot dessa sjukdomar kan minska användningen av svampbekämpningsmedel utan att avkastningen påverkas. För potatis kan det leda till 50–80 % mindre svampbekämpningsmedel. Detta innebär sänkta kostnader för jordbrukarna och stora miljöfördelar. Potatis som är resistent mot potatisbladmögel väntas t.ex. sänka kostnaderna med 4–15 % per hektar.

¹² Ragonnaud G., 2013. EU:s marknad för utsädes- och växtförökningsmaterial i ett perspektiv: Fokus på företag och marknadsandelar. Utredningsavdelning B: Struktur- och sammanhållningspolitik: Europaparlamentets utskott för jordbruk och landsbygdens utveckling.

¹³ Schneider, K., Barreiro-Hurle, J., Kessel, G. et al., 2023. *Economic and environmental impacts of disease resistant crops developed with cisgenesis*. EUR 31355, Europeiska unionens publikationsbyrå, Luxemburg. <https://doi.org/10.2760/715646>

Det är viktigt med ett balanserat och väl avvägt regelverk som stöder jordbrukarnas och växtförädlarnas tillgång till patenterade metoder och material, främjar utsädesmångfald till rimliga priser och skyddar förädling och odling av opatenterade konventionella och ekologiska grödor, och samtidigt främjar innovation på växtförädlingsområdet genom att bevara investeringsincitament som patent. Som ett led i en mer omfattande marknadsanalys kommer kommissionen att bedöma vilka konsekvenser som patent på växter och därmed sammanhängande insynskrav kan få för innovation på växtförädlingsområdet, förädlarnas tillgång till genetiskt material och teknik och jordbrukarnas tillgång till utsäde jämte den biotekniska industrins övergripande konkurrenskraft i EU. Kommissionen ska lägga fram sina slutsatser senast 2026. Slutsatserna kommer att ta upp eventuella utmaningar för sektorn och ligga till grund för en eventuell uppföljning.

Tillsammans med dagens paket tar kommissionen också upp rådets begäran om en studie för att komplettera konsekvensbedömningen i förslaget till förordning om hållbar användning av växtskyddsprodukter. Det nya underlaget visar att förslaget kommer att bidra till att trygga EU:s långsiktiga livsmedels- och foderförsörjning. Det bygger på kommissionens icke-officiella dokument från 2022 och visar att den minskade räckvidden för begränsningar på känsliga områden kan skydda människors hälsa och miljön och samtidigt ha begränsad påverkan på jordbruket. Det nya underlaget går också in på hur medlagstiftarna kan minska den administrativa bördan ytterligare, särskilt för väldigt små gårdar, och betonar vikten av att det finns tillräckligt många alternativ till kemiska bekämpningsmedel. Därför lägger kommissionen fram tänkbara alternativ som medlagstiftarna kan ta ställning till, särskilt kortare tidsfrister för medlemsstaterna för att skicka in utkast till utvärderingsrapporter för nya verksamma ämnen för biologisk kontroll, provisoriska godkännanden på nationell nivå för verksamma ämnen för biologisk kontroll och godkännanden på obegränsad tid på EU-nivå för verksamma ämnen för biologisk kontroll. Det innebär att dagens långdragna godkännandeförfarande skulle bli avsevärt kortare och nya biologiska alternativ bli tillgängliga i princip omgående, så fort medlemsstaterna genomfört den första bedömningen.

Den föreslagna **förordningen om produktion och tillhandahållande på marknaden av växtförökningsmaterial** kommer att befästa, uppdatera och förenkla den nuvarande

lagstiftningsramen för alla utsädessektorer genom att ersätta de nuvarande tio direktiven. Det ger jordbrukarna tillgång till olika högkvalitativa utsäden och annat växtförökningsmaterial som garanterar stabil avkastning, resiliens och andra egenskaper tack vare resilienta växtsorter genom utökade hållbarhetskrav när växtsorter testas (t.ex. sjukdomsresistens) för alla typer av grödor som omfattas. Utsäde från sådana sorter kommer att vara bättre anpassade att stå emot påfrestningarna som följer av klimatförändringarna och bidra till tryggad livsmedelsförsörjning. Förslaget bidrar till att 25 % av EU:s jordbruksmark ska brukas ekologiskt genom att underlätta registrering av ekologiska växtsorter med hjälp av regler anpassade till principer för ekologiskt jordbruk. Förslaget bidrar till att bevara och förstärka den genetiska mångfalden hos odlade grödor genom att förenkla reglerna för bevarandesorter, nätverk för bevarande av utsäde och byte av utsäde mellan jordbrukare och stödja framtagandet av utsädesblandningar. Det gör också registrerings/-certifieringssystemen effektivare och smidigare genom att ge aktörerna större flexibilitet och tillåta biomolekylära metoder och digitalisering.

Förslaget till förordning om produktion och marknadsföring av skogsodlingsmaterial hjälper rätt träd att planteras på rätt plats så att skogar kan trivas i dagens och framtidens klimat. Bedömningen av hållbarhetsegenskaper hos moderträden gör det möjligt att påskynda skogarnas klimatanpassning och därmed säkerställa deras fortsatta produktivitet. Bestämmelser för att underlätta bevarandet av utrotningshotade skogsgenetiska resurser kommer att öka trädens genetiska mångfald. Nationella beredskapsplaner kommer att säkerställa en tillräcklig tillgång på skogsodlingsmaterial för att återbeskoga områden som drabbats av extrema väderförhållanden, bränder, skadedjursangrepp och andra katastrofer. Förordningen ger flexibilitet för att använda olika strategier och åtgärder för olika typer av skogar och skogsekosystem, och bidrar till att skapa resilienta skogar, bevara den biologiska mångfalden och återställa skogsekosystemen. Den stöder också bevarandet och hållbar användning av skogsgenetiska resurser.

4 Effektiv användning av jordbruksgrödor genom minskat livsmedels- och textilavfall

Matavfallet är en av de största källorna till ineffektivitet som genom bl.a. vatten- och markanvändning tär onödigt mycket på begränsade naturresurser. Närmare 59 miljoner ton livsmedel (131 kg/invånare) med ett uppskattat marknadsvärde av 132 miljarder euro slängs varje år i EU¹⁴. Mer än hälften av livsmedelsavfallet (53 %) kommer från hushållen. På andra plats kommer bearbetnings- och tillverkningssektorn (20 %). Det är helt enkelt oacceptabelt att slänga bort livsmedel i den här omfattningen medan allt fler i världen inte kan äta sig mätta, och 32,6 miljoner människor i EU inte har råd att äta ett ordentligt mål mat ens varannan dag.

Mindre livsmedelsavfall har tre stora fördelar: det sparar livsmedel och bidrar därmed till tryggad livsmedelsförsörjning, det hjälper företagen och konsumenterna att spara pengar, och det minskar livsmedelsproduktionens och -konsumtionens negativa miljöpåverkan.

¹⁴ [Food waste and food waste prevention - estimates - Statistics Explained \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&code=sdg-12-6-1&plugin=1)

Trots ökad medvetenhet om livsmedelsavfallets negativa följdverkningar har vi ännu inte fått hela bilden klar för oss. Det föreslagna målet för minskat livsmedelsavfall i medlemsstaterna stöder deras åtaganden inom ramen för FN:s mål för hållbar utveckling att halvera matsvinnet på detaljhandels- och konsumentnivå senast 2030. Målen kommer att sporra arbetet med att utveckla alltmer hållbara livsmedelssystem. För ett gemensamt och delat ansvar innehåller **förslaget om minskat matsvinn** samma mål för alla medlemsstater, samtidigt som varje medlemsstat får besluta om de effektivaste åtgärderna som kan skräddarsys för nationella behov, med stöd av initiativ som utbyte av bästa praxis och uppnådda resultat, som EU-plattformen om livsmedelsförluster och livsmedelsslöseri. Förutom lagstiftning lägger kommissionen i dag fram ett kompendium med lösningar för att hjälpa alla aktörer minska livsmedelsavfallet på konsumentnivå¹⁵. Kompendiet tar fasta på rekommendationerna från medborgarpanelen som nyligen möttes för att diskutera hur man kan påverka konsumentbeteenden¹⁶. Målen för minskat livsmedelsavfall förväntas innebära en miljövinst och besparingar för konsumenterna (ca 400 euro per hushåll/år).

För att identifiera de områden där livsmedelsavfallet är störst i EU och hjälpa medlemsstaterna att snabbare uppnå de globala målen, ser de specifika målen för minskat livsmedelsavfall olika ut i livsmedelskedjan och utgår från de senaste vetenskapliga rönen. Kontinuerlig uppgiftsinsamling gör det möjligt att följa och granska framstegen och genomföra nödvändiga ändringar utifrån medlemsstaternas framsteg över tid. Detta kommer att utgöra ett starkt EU-bidrag till det globala delmålet 12.3 för hållbar utveckling till 2030 och kommer att ligga till grund för fortsatta framsteg efter 2030.

Textilavfallet tär också i onödan på begränsade naturresurser. Omkring 78 % av textilavfallet samlas inte in separat av konsumenterna utan slängs i hushållsavfallet där det antingen bränns eller hamnar i deponier. Denna avfallshantering är inte resurseffektiv eller förenlig med målen i den cirkulära ekonomin, och utsläpp av växthusgaser, föroreningar och mark- och vattenanvändning orsakar miljöskador i och utanför EU, inklusive utvecklingsländer och utsatta befolkningsgrupper. De föreslagna reglerna om att införa utökat producentansvar för textilier och säkerställande av korrekt hantering av textilavfall syftar till att genomföra principen om att förorenaren betalar, främja den cirkulära ekonomin för textilier och stimulera värdeskapande verksamhet med stor potential att skapa lokal sysselsättning. Reglerna kommer att skapa en marknad för begagnade textilier, stödja de många företagen i den sociala ekonomin som är verksamma i branschen och främja innovation i textilåtervinning. Större utbud av begagnade kläder kommer att leda till besparingar för människor både i och utanför EU, och samtidigt värna om naturresurserna. Harmoniserade regler om utökat producentansvar kommer också att underlätta den inre marknadens funktion och hjälpa medlemsstaterna genomföra skyldigheten att källsortera textilier från och med 2025 på ett enhetligt sätt, så att lika villkor skapas för alla ekonomiska aktörer.

¹⁵ [European Consumer Food Waste Forum | Knowledge for policy \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurobarometer/surveys/trends/life/eu-citizen-recommendations)

¹⁶ [ECP1 Citizens Recommendations EN final.pdf \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurobarometer/surveys/trends/life/eu-citizen-recommendations).

5. Slutsatser

Klimatkrisen och den biologiska mångfaldskrisen får allt tydligare effekter, också i Europeiska unionen. De påverkar redan i princip varje invånare och varje ekonomisk sektor. Då det finns ett nära samband mellan dem behövs åtgärder på båda områdena – klimatförändringarna och förlusten av biologisk mångfald är två sidor av samma mynt. Medan viktiga framsteg gjorts angående klimatlagstiftningen, behövs samma framsteg när det gäller kommissionens förslag till lagstiftning om hållbar användning av EU:s naturresurser, något som både mildrar effekterna av klimatförändringarna, bidrar till klimatanpassningen och främjar den biologiska mångfalden.

Dagens lagstiftningsförslag är nödvändiga för att respektera EU:s åtagande om klimatneutralitet, då klimat- och naturresurspelarna i den europeiska gröna given kompletterar varandra. De är också en viktig byggsten för att trygga långsiktig livsmedelsförsörjning för EU:s invånare. Dagens markförslag kommer t.ex. att bidra till att uppnå åtagandet att öka naturliga kolsänkors kapacitet enligt förordningen för markanvändning, liksom målet i förordningen om restaurering av natur och den europeiska klimatlagen, två flaggskepsförslag i den gröna givens klimat- och naturresurspelare. Bara friska marker kan lagra koldioxid och skapa blomstrande ekosystem på jorden som kan stå emot torka, översvämningar, värmeböljor och andra extrema klimatförhållanden och därmed bidra till EU:s samlade resiliens. Bara friska naturresurser kan hjälpa oss uppnå klimatneutralitet. Den föreslagna ramen för övervakning och relevanta data är viktig för att skräddarsy restaureringsåtgärder anpassade till lokala behov. Samtidigt är förslaget viktigt för att underlätta övervakningskraven i förordningen om markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk och den gemensamma jordbrukspolitiken. Det kompletterar också förslaget om intyg om koldioxidupptag. Friska marker kommer att öka andelen lagrad koldioxid och värdet på därmed sammanhängande koldioxidkrediter vilket leder till inkomstökningar för jordbrukarna.

Förslagen som redan lagts fram inom ramen för naturresurspelaren i den gröna given, och som kompletteras med dagens paket, är nödvändiga för att uppfylla EU:s rättsliga skyldigheter inom ramen för redan antagen klimatlagstiftning, liksom EU:s multilaterala åtaganden enligt Kunming-Montrealramen för biologisk mångfald i det fortsatta samarbetet med partnerländerna för att skapa en hållbar framtid. Kommissionen uppmanar därför Europaparlamentet och rådet att snabbt anta initiativen i denna pelare i den gröna given.